

De relatie tussen internationalisering en kenniseconomie

Innovatie van multinationals: geven of nemen?

Nederland wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een aantal grote multinationals met buitenlandse vestigingen. Is het zo dat via deze vestigingen innovatieve activiteiten uit ons land weglekken? En is het waar dat vestigingen in ons land van buitenlandse multinationals slechts een doorgeefluik zijn voor de Europese markt en weinig bijdragen aan de vernieuwing van de Nederlandse economie?

Buitenlandse investeringen van multinationals groeien sterk. Hiermee krijgen ze een controlerende invloed in buitenlandse ondernemingen. Eén van de drijfveren van deze internationale expansiedrift is het verwerven van technologie. Een populaire veronderstelling is dat nieuwe technologieën worden ontwikkeld voor de thuismarkt van geïndustrialiseerde landen. Als de producten volwassen zijn, worden ze geëxporteerd en eventueel via de inmiddels gestandaardiseerde technologie gefabriceerd in landen waar de lonen lager liggen.

Home en host multinationals

Voor Nederland is dit vraagstuk zeer relevant. Nederland wordt, als klein land met een open economie, gekenmerkt door de aanwezigheid van een aantal grote multinationals met een hoofdvestiging in Nederland (*home* multinationals) en een relatief groot aantal multinationals met een hoofdvestiging in het buitenland (*host* multinationals). Wat zijn de gevolgen van deze hoge graad van internationalisering voor de Nederlandse economie?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden hebben we de gegevens uit de *Community Innovation Survey* verrijkt met gegevens over in Nederland actieve toponderningen, dat zijn niet-financiële ondernemingen met een balanstotaal van 25 miljoen gulden of meer. Nederlandse toponderningen gaven in 1996 minimaal 7,7 miljard gulden uit aan innovatie, buitenlandse ondernemingen 2,8 miljard. Ook gemiddeld geeft de Nederlandse onderneming meer uit aan innovatie: 4,9 miljoen gulden voor *home* ondernemingen en 3,1 miljoen voor *host* ondernemingen.

Kennisintensiteit

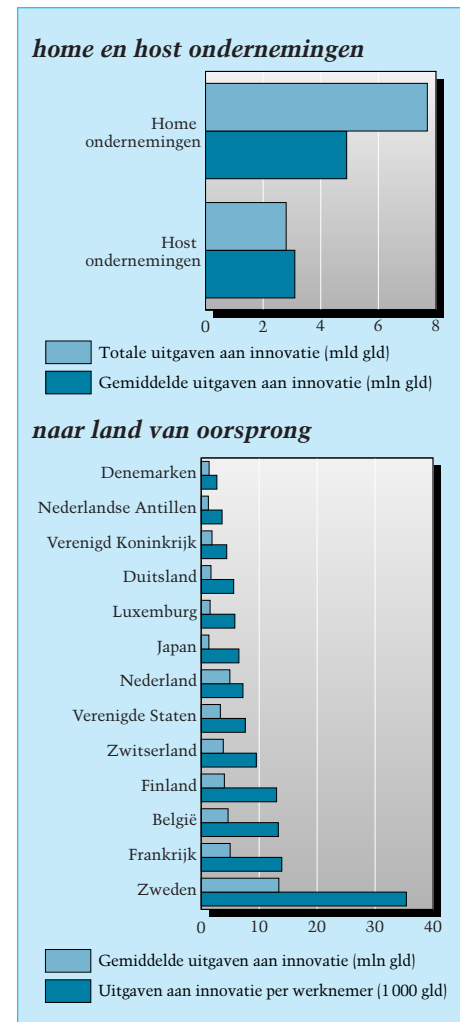
Kijken we naar de uitgaven aan innovatie als percentage van de omzet, dan scoren de Nederlandse ondernemingen nog steeds beter. Maar omdat zich onder de buitenlandse ondernemingen vrij veel distributiecentra bevinden met zeer hoge omzetten per werknemer, is omzet een minder goede maatstaf. Berekenen we de innovatie-uitgaven per werknemer, dan blijkt dat de buitenlandse ondernemingen meer aan innovatie doen. Er zijn grote verschillen in kennisintensiteit per werknemer naar land van oorsprong van de multinational. Zo is de kennisintensiteit van onder andere Duitse en Britse ondernemingen aan de lage kant. De Nederlandse ondernemingen nemen een middenpositie, Belgische, Franse en Finse ondernemingen fors hoger scoren. Zweedse bedrijven scoren zelfs vijf keer zo hoog als Nederlandse bedrijven. De kennisintensiteit van Japanse ondernemingen ligt op hetzelfde peil als in ons land.

Exporten en innoveren

Meer exporteren gaat samen met meer innoveren. Het oorzakelijke verband werkt waarschijnlijk in twee richtingen. Om te kunnen innoveren is een zekere bedrijfs-grootte nodig die niet kan worden bereikt als de onderneming zich tot de thuismarkt beperkt. Maar ook geldt dat om succesvol te kunnen opereren op de vaak zeer concurrerende exportmarkten de producten en diensten moeten worden aangepast aan de (nationale) wensen.

Host ondernemingen in Nederland zijn aanzienlijk actievere exporteurs dan hun Neder-

Innovatie-uitgaven, 1996

landse collega's. Daarmee is al heel veel van de onverwacht grote innovatie-intensiteit van host ondernemingen verklaard.

Onderzoek naar het verband tussen innoveren, exporteren en investeren in het buitenland wijst uit dat er geen sprake is van een belangrijk weglek-effect. Als bedrijven meer gaan investeren in het buitenland, is er geen noemenswaardige daling van de innovatie-uitgaven te bespeuren.

Robert Goedegebuure